

FRÖLISTA 2020

Årets frölista är här!

Föreningens målsättning är att främja odling och användning av växter som är till nytta och nöje för människor och djur i harmoni med naturen och verka för en god totalmiljö. I linje med denna målsättning erbjuder vi många sorters fröer som våra medlemmar skördat i sina odlingar. Svenska Örtasällskapet kan inte garantera grobarhet eller att samtliga fröer stämmer överens med uppgifterna på påsen. Däremot garanteras att vi gjort vårt yttersta - så långt vår kunskap räcker - för att det ska bli rätt. Markering för giftighet är kanske inte konsekvent. Även om en växt inte har giftmarkering kan den vara olämplig att äta eller handha.

Lista med svenska namn först (utan beskrivning) finns på vår webbsida www.ortasallskapet.se. På webbsidan finns även lite extra information omkring fröerna. Där kan också dyka upp ytterligare fröer som vi fått efter Frölistan gick till tryckeri. Om du inte vill eller kan gå in på webbsidan, kontakta Lisbeth Flising så skickar hon dig den lista du vill ha.

Ett hjärtligt tack från ordförande!

Frölistan är en värdefull kunskapsbank för alla oss medlemmar, vare sig vi köper fröer eller inte. Spara listorna även när de blivit gamla i den meningen att fröerna är slut eller gamla! Vår lista är mycket mer än en lista, kanske skulle man kalla den frökatalog. Vi som arbetar med fröerna och listan är Maria Engwall Berg och Lisbeth Flising.

Det är många arter och sorter, som skall sorteras och packas och så skall det skrivas text till varje art och sort. Det är hemma hos mig som fröerna finns, våra frödonatorer skickar dem till mig, beställningarna skickas till mig och jag packar och skickar iväg fröerna.

Jag vill tacka alla inblandade: Frödonatorerna för utan er blir det ingen lista. Maria får listor från olika håll, mer eller mindre kompletta och svårförståeliga och hon lyckas reda ut och hålla ordning på allt och skicka en färdig lista till mig och redaktören. Björn Flising redigerar listan och ser till att den ser bra ut och får plats på de 24 sidor vi har till förfogande. Maria och Björn gör ett stort arbete!

Än en gång TACK till er alla
Lisbeth Flising

Ett varmt tack till årets frödonatorer. Utan er – ingen lista!

Pris per portion 15 kr om inget annat anges i listan.

Porto tillkommer. Faktura bifogas i försändelsen. Mängden frö per portion och sort varierar efter tillgången på frö. Hösten var regnig och besvärlig på många håll och det har påverkat mängden frö och kanske också grobarhet. Jag har försökt packa påsarna så att så många som möjligt får chans att själva odla. Vi reserverar oss för slutförsäljning.

När man plockar med fröer och försöker få till en frölista, uppstår ibland frågor, t ex hur ska vi hantera det som kanske är invasivt och vilken tagetes är den "riktiga" Linnés tagetes? Mycket kan man hitta via böcker och internet, men ibland finns osäkerheten kvar och man får ta kontakt med dem som verkligen vet. Lisbeth har frågat och här är svaren:

Fråga till Naturvårdsverket:

*Blomsterlupin riskerar att bli invasiv, men hur är det med regnbågslupin *Lupinus x regalis*? Örtasällskapet har fått frö från den och nu undrar jag om vi skall sälja dessa fröer eller inte???*

SVAR:

Inga lupiner är idag reglerade i EU-förordningen om invasiva främmande arter. Blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus*) är dock invasiv och bekämpning bygger på frivilliga insatser.

Vi varnar för blomsterlupin. Vad gäller hybriden regnbågslupin *Lupinus x regalis* så borde det kunna vara framtida risk med denna, eftersom det är en hybrid med bl a *Lupinus polyphyllus*. Några av lupinarterna är med i sammanställningen över arter som riskklassats i samband med den riskklassificering som ArtDatabanken har utfört. Länk till arbetet med riskklassificering av invasiva främmande arter:

<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Invasiva-frammande-arter/Arbete-med-att-hantera-riskerna/>

Med vänlig hälsning
Ulf Larsson

Fråga till Uppsala Universitet:

Svenska Örtasällskapet får till sin frölista flera olika frösorser som anses vara linnétagetes. Vilken är egentligen den "äkta" linnétagetesen? Vad har den för vetenskapligt namn?

SVAR:

Jag har kontaktat en expert på odlade växter som bl. a. ansvarar för SKUD. Han svarar så här:

Det som kallas för "Linnétagetes" är en högvuxen form av *Tagetes patula* (inte *Tagetes erecta* som det står ibland) med enkla blommor. Kantblommorna är brunröda med en tunn gul kant.

En bra bild på "Linnétagetes" finns här:

<https://hilleborn.blogg.se/2015/september/linnetagetes-och-fron.html>

Jag tror inte någon vet vilken sort som odlas i Linnéträdgården. Det sortnamn som brukar anges i frökataloger är *Tagetes patula* 'Burning Embers'. Se t ex:

https://www.chilternseeds.co.uk/item_1222K_tagetes_linnaeus_burning_embers

Fröfirman Impecta säljer också 'Burning Embers' med namnet "Tagetes linnaeus". Se:

<https://www.impecta.se/sv/artiklar/linnetagetes-burning-embers-.html>

Men jag skulle tro att sorten skall heta *Tagetes patula* 'Flaming Fire', en sort från 1939. Denna har också sålts under namnen 'Feuerkönig', 'Flammenfeuer' och 'Ildkongen'

Hälsningar
Roland Moberg

A – annuell, ettårig B – bienn, tvåårig P – perenn, flerårig

Abutilon x hybridum

blomsterlönns/klockmalva, rosa-lila

Den växer inte i naturen, är framkorsad. Kan bli upp till 1,5 m hög. Bladen liknar lönnblad, men den har inget med lönnar att göra. Den får stora, klockformade blommor i olika färger. Är en krukväxt men kan ställas ut under sommaren. Ljus växtplats men inte i gassande sol. Bra, långtidsgödslad jord. Jorden hålls jämnt fuktig men inte blöt. Sparsam vattning på vintern.

Acánthus móllis

mjukakantus, björnklo

P Medelhavsområdet. Perenn med gröna, parflikiga, sågtandade blad och lilarosa blomspiror med taggiga kronblad i juli-september. Den blir ca 80 cm hög och har djupa rötter, en tjock huvudrot och många sidorötter. Tål skugga och torra väl. Mjukakantusens former har använts inom arkitektur och delar av det korintiska kapitälet anses vara akantusslingor.

Blötlägg fröerna två dygn före sådd. Förkultivera inomhus i mars-april eller så utomhus maj-juni. Täcks med ett tunt lager perlit. Vintertäckes. Groningstid 1-3 månader. Zon 5.

Achilléa grandifólia

skuggröllika

P Balkan. 70-100 cm hög röllika med vita blommor i juni-juli. Sol till halvskugga, upp till zon 5.

Acmélla olerácea

parakrasse, tandvärksplanta

P Sydamerika och tropiska Afrika. Odlas här som ettårig. 20 cm hög. Utbrett växtsätt, gula blommor med brunt öga i juli-september. Trivs i näringsrik, väl-dränerad jord. Medicinalväxt. Använd inom naturmedicin, i ekologiska hudvårdsprodukter. Att tugga bladen lär motverka tandvärk. Blad och blommor används som krydda med säregen smak. Förodling mars-april, såddjup 0,5 cm. Så glest på fuktad såjord. Ställ i rumstemperatur.

Aethúsa cynápium

vildpersilja, hundpersilja

A Europa (Sverige), Kaukasus, N Turkiet, NV Afrika. Vanligen ettårig ört med upprätta, kala stjälkar, som kan bli mer än en meter höga. Bladen är mörkgröna och lite glänsande. Blommor med små vita blommor i flockar från juli till september. Flockarna saknar allmänt svepe, men de enskilda svepena har tre långa, smala, hängande svepeblad, vilket ger arten ett särpräglat utseende. Hela växten är **giftig**. Vildpersilja kan förväxlas med flera andra flockblommiga växter, se upp för förväxling med persilja (*Petroselinum crispum*).

Agástache rugósa 'Alabaster'

koreansk anisisop, vit

B-P Östasiens milda områden. Bladen är lansettlika till äggrunda och tandade medan blomman är vit och nektarstinn. Blommor juli-oktober. Svagt hårdig, spara frö över vintern. Utmärkt teört. Krydd- och medicinalväxt. Bi- och fjärlsväxt. Sås febr-sept, Groningstid 1-3 månader.

Agrimónia eupatória

småborre

P Större delen av Europa, Turkiet, Iran, Nordafrika. 30 cm - drygt 1 m hög ört med ngt förvedad bas. Nederst bladrosett som minskar i storlek uppåt stammen, varefter blommorna tar vid i ett smalt oförgrenat ax med gula blommor i juli - aug. Trivs bäst i kalkhaltig mineraljord på torr och solig plats. Mosade blad svagt väldoftande. Medicinalväxt. Den har hämmande verkan på vissa virus och bakterier. Nötterna har hullingförsedda hår som lätt hakar fast i kläder och pälsar.

Álcea rósea ficifolia

flerårig stockros

A - P, oftast **B** Turkiet eller Asien. Många namnsorter. Höjd 60 cm - drygt 2 m. Enkla, dubbla eller fyllda blommor i färgerna vitt, rosa, rött, gult mfl. Gul är troligen inkorsning med *A. ficifolia*. Lättodlad i sol - halvskugga och väl-dränerat. Medicinalväxter. Sås i jan-mars. Groningstid 1-6 mån. Kan också sås i krukor i början av sommaren.

Álcea rósea ficifolia

stockros, ljus rosa, enkel

Álcea rósea ficifolia

flerårig stockros, gul

Álcea rugósa

stockros, ljus gulgrön

B Tvåårig Stockros.

Alchemilla móllis

jättedaggkåpa

P Karpaterna-Kaukasus. Mycket långlivad där den trivs. 40 cm hög. Handflikiga blad och gulgröna, skira blommor i flocklika knippen. Kan växa i både sol och skugga utom i de mörkaste hörnen. Den har ett grunt rotsystem, som gör att den inte konkurrerar med andra växters rötter. Sås i jan-maj, sept-nov, ljusgroende. Groningstid 1-3 mån, Zon 5.

Alchemilla vulgáris **daggkåpa**

P Europa, V Asien. Daggkåpa är samlingsnamn för en mängd apomiktiska (förökar sig utan befruktning) fröna är genetiskt identiska med moderplantan) småarter av släktet daggkåpor. De skiljs åt på bladens form. Bladen är veckade rosettblad, som en kåpa. I mitten samlas på morgonen vattendroppar som kan rulla runt. Man trodde förr att de var en viktig ingrediens för att göra guld. De är dock varken dagg eller guld utan vatten som utsöndras av bladen.

Blir ca 40 cm hög. Blommorna är gulgröna. Trivs i sol och halvskugga, fuktiga, något torra lägen, gärna lerhaltig jord.

Färg- och medicinalväxt. Innehåller garvämnen som ger växten sammandragande och sår-läkande verkan. Kvinnoört, används vid smärtsamma menstruationer, flytningar och klimakteriebesvär. Ger gul färg åt ylle. Unga blad kan ätas som grönkål.

Alliaria petioláta **löktrav**

B 1 m hög ört med upprätt, mångbladig och vanligen ogrenad stjälk. Bladen och de gröna fröskidorna har doft och smak av vitlök och kan användas som krydda i sallader, soppor, såser och gratänger.

Allium carináatum **rosenlök**

P C o S Europa (Sverige). Upp till 50 cm hög. Rosenlöken liknar till växtsättet gräslöken. Bladen är smala, nästan platta med lång bladslida. Den bildar blomställningar med både bulbiller och långskaftade, vackra, hängande röda blommor i juli. Både blad och de små lökarna kan användas på samma sätt som gräslök, men den är nog bäst som vacker perenn på torra platser. ”Fröerna” i vår lista är bulbiller från blomställningarna. Sås i februari. Groningstid 1-2 veckor. Fridlyst i hela landet, rödlistad.

Allium fistulósum **piplök (japansk purjolök)**

P Ursprung okänt, troligen C eller Ö Asien. Kryddväxt och grönsak. 60-90 cm. År 2 gröngrå blommor tidigt på sommaren, ofta ersatta med bulbiller. Delas år 3 på våren. Sås inomhus jan-maj. Täck med tunt lager grus eller perlit. Om den inte grott inom en månad, placera sådden i kylskåp ca en månad. Därefter utomhus i skuggläge. Groningstid 1-3 mån. Zon 6.

Allium satívum **vitlök**

P Centralasien. Ca 50 cm lång. Bladen är smala och blommor med vitt eller rosa, runt blomhuvud. Blommor bara i varmare klimatzoner. Löken består av många ”klyftor” eller bilökar omgivna av ett tunt, vanligen vitt skal. Smak mycket skarp.

Vitlöken är en urgammal asiatisk kulturväxt som ansetts bota en mängd åkommor och ge ett långt liv. Det är främst innehållet av svavelhaltiga eteriska oljor med sitt aktiva ämne, allicin, som ger vitlöken antibiotisk, blodtryckssänkande, kolesterolsänkande och immunförsvarsstärkande egenskaper. Vitlöken är rik på selen, zink och ämnen som skyddar mot fria radikaler. De ”fröer” vi har är bulbiller, som kan sättas tidig vår och bildar en liten lök som omplanteras i höst och minst ett år till, innan det blir vitlökar med klyftor. Men man kan också skörda smålök och blast som krydda på smörgås, i sallad och maträtt.

Allium scorodóprasm **kajp, skogslök**

P Troligen kulturursprung. Kryddväxt och grönsak. 40-100 cm, blommor och bulbiller mörkt rödvioletta, juli-augusti.

Allium victoriális **segerlök**

P 30-60 cm hög. Bladen är skaftade, brett lansettlika till ovala, kortare än blomstängeln. De vita till gulvita blommorna är stjärnlika, samlade i en nästan klotrund flock, 3-5 cm i diameter. Används till pesto, även bra som krydda. Smaken är mycket lik ramslök, men till utseende är plantorna mycket kraftigare och bladen tjockare.

Althaea officinális **läkemalva**

P Europa, Ö Asien, Palestina, Tunisien, Algeriet. 60-130 cm hög ört. Stjälk upprätt, sammetsluden. Rosa blommor i bladvecken juli-september. Odlas i full sol på fuktig, måttligt näringsrik jord. Medicinalväxt. Dekokt på roten mot hosta. Härdig långt norrut. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-3 månader.

Amaránthus tricolor 'Calaloo Red' **bladamarant, papegojamarant**

A Asiatisk bladgrönsak med röd- och grönbrokiga blad. Blad och stjälkar äts späda i sallader och wokrätter. Mycket dekorativ när den blommor (då äts den inte) med mörkröda vippor. Förkultivering i mars-april.

Angélica archangélica
kvanne, fjällkvanne

B-P N Europa (Sverige)-C Asien. 1-3 m hög. Stjälken är upptill oftast kal. Blad med grovsågade småblad med nedlöpande bas. Första året bara blad vid marken, andra året blommor. Blomflockarna är klotformiga och grönaktiga och blommor mellan juli-aug. Haxapant ört, vilket menas att den dör efter blomning. Grönsak och medicinalväxt. Höstsådd, stratifiera vid vårsådd.

Annóna cherimóla
kirimoja - cherimoya

P Ecuador, Peru. Ett mindre träd, städsegrönt med upp till 15 cm stora, mer eller mindre håriga blad. Gulbruna, doftande cirka 2 cm vida blommor. Frukstörlek som äpple eller apelsin, välsmakande. Frön är svarta eller bruna, **giftiga** men lockar inte till förtäring. Mjöl av frön kan blandas med fett till salva mot löss och andra insekter. Plantera i kruka, håll jorden jämnt fuktig, täck med plastpåse. Duscha jordytan vid behov. När plantan fått 4-5 små blad, dags för omskolning. Ljus plats, men undvik stark sol. Duscha bladen ofta för hög fuktighet. Gärna rymlig ytterkruka med lecakulor i botten.

Ánthemis tinctoria
färgkulla

B Europa (Sverige), V C Asien. Ofta tvåårig ört använd till textulfärg, 30 - 60 cm. Starkt gula blommor juni - september. Bladen skirt flikiga. Sol, kalkgynnad.

Anthéricum ramósum
liten sandlilja

P Blommor under sommaren med vita stjärnformade blommor på höga grenade blomställningar. De gräslika bladen bildar tuvor. Jorden bör vara väl-dränerad. Sol till lätt skugga. Liten sandlilja är en art i familjen Sparrisväxter. Denna vackra art förekommer på sandiga ställen i stora delar av Europa och Kaukasus. I Sverige finns arten endast i nordöstra Skåne, på Öland och Gotland.

Antirrhinum május
lejongap

P-A SV Europa, NV Afrika Blommor i juli-oktober. Blandade färger. Så inomhus i mars-april. Ljusgroende. Groningstid 10-30 dagar. Trivs på solig växtplats med näringsrik, lätt och väl-dränerad jord. Plantera inte för tätt. Gillas av humlor.

Aquilégia vulgáris
akleja

P Europa (Sverige), N Afrika, Madeira, Kanarie-öarna. 30-80 cm hög ört, upprätta stjälkar; blommor hängande, 3-4 cm långa enkla - fyllda, blå - purpur, röda, rosa eller vita, ibland utan nektarbildande sporrar. Fem upprätta baljkapslar med svarta, glansiga frön. Hybridiseringsbenägna, variabla. Vackra, lättodlade, härdiga "torpväxter". **Giftiga** och kalkgynnande. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Aquilégia vulgáris
akleja, blå

Aquilégia vulgáris
akleja, vit

Aquilégia vulgáris
akleja, mörk lila

Aquilégia vulgáris
akleja, rosa

Árctium tomentósum
ullkardborre eller ullig kardborre

B Europa, Sibirien, C Asien, V Kina. Störväxt, kraftigt byggd ört med stora, breda, basala blad och runda korgar med grå spindelvävstunna trådar mellan holkfjällen. Stjälken kan bli upp till 1,5 m hög. Bladens undersida är vitullig. Blommor i juli-augusti med klotrunda, 2-3 cm breda blomkorgar, som sitter i kvast i grenspetsarna. Blommorna är rödlila och har violetta, utskjutande ståndare. Blommornas holkfjäll fäster i kläderna på den som går förbi. Under första året utvecklar den en lång, ganska smal pälrot. Under andra året blommor den. Kardborrens frön uppskattas av fåglar, framför allt steglitsen. Blad och rot har använts för att bota och mota allehanda åkommor. Roten, liksom bladen, anses vara blodrenande, vattendrivande och innehåller antioxidanter. Roten lagrar energi i form av inulin, som är en hårdsmält kolhydrat som räknas till kostfibrerna. Späda skott kan kokas som sparris. Växer på näringsrik kulturmark, vid gårdar och i vägkanter.

Arisaéma consanguíneum
parasollkobrakalla

P Himalaya, SV Kina och Indokina. Knölväxt. Blir ca 80-100 cm hög. Blommor i juni-juli med stora randiga blommor (eg hölsterblad) i brunrött och grönvitt. Bladen bildar en gles parasoll med långa lansettlika blad. 15 cm lång hängande kolv, inte olik en rättsvans. Trivs i halvskugga på väl-dränerad humusrik jord som inte torkar ut. Känslig för stående väta, särskilt under vintern.

Arnica montána **slättergubbe eller hästfibbla**

P Europa. (Rödlistad, sårbar). Stjälken är upprätt, körtelhårig, kan bli 50 cm hög. Bladen strävåriga och äggformade med helbräddad kant, de flesta sitter samlade i en basal rosett. Blommar i juni-juli med stora, mer än 5 cm breda, blomkorgar i orange-gul färg. Frukten är korthårig, ribbad och har en enradig, smutsigt vit hårpensel. Växer på kalkfattig mark, skogsbryn, slätterängar, ljunghedar och vägkanter. Slättergubben har använts som läkeväxt. Roten och blommorna används i olika droger. Anses bra utvärtes mot svåra sår, svullnader, ledvärk m.m. Sås inomhus i januari – maj. Fröerna blandas med sand på den fuktade jordytan. Täcks ej. Groningstid 25-30 dagar. Om groning ej inträffat inom en månad placeras sådden i kylskåp ca en månad. Därefter utomhus i skuggläge. Kan också sås sept-nov utomhus. Trivs i sol till halvskugga. Växten, speciellt blommor och rot, innehåller ämnen som kan irritera magen. Överdoserings kan ge förgiftningssymptom. Zon 5.

Astrántia májor **stjärnflocka**

P Europa utom Norden och brittiska öarna. 50-80 cm hög ört, blad djupt handflikiga med 3 - 7 lober. Huvudlika, täta flockar med nästan vita svepeblad och små blommor i juni – augusti. Flockarna med framträdande svepeblad ser ut som blommor! Bisexuella blommor, men hanfunktionen blir färdig i slutet av blomningssäsongen. Medicinalväxt. Lättodlad, trivs bra i halvskugga. Bra snittblomma.

Átriplex horténsis 'Rubra' **röd trädgårdsmälla**

A Kulturursprung, C Asien. 100 - 120 cm. Röda trekantiga blad som kan ätas råa i sallader när de är unga. Små rödaktiga blommor. Lättodlad. Sås april-juli. Groningstid 10-20 dagar.

Baptísia australís **färgväppling**

P Ö och C Nordamerika. Buskartat växtsätt. Indigoblå, 25 cm höga blomspiror på meterhöga, hårlösa, grova stjälkar i juni-augusti. Bladen är blågröna, strödda, parbladiga med tre småblad. Frukten är en svart ärtskida. Den har en djup pålrot och sidorötter med knölar med kvävefixerande bakterier. Ursprungsbefolkningen använde Baptisia som färgväxt. Gror långsamt och oregelbundet. En köldperiod främjar groningen. Sås i krukor som placeras utomhus i skuggläge så tidigt som möjligt, redan i januari. Täck med 2-4 mm perlit eller finkornigt grus. Groning sker på våren samma år eller året därpå. Kan även sås sept-nov utomhus i krukor. Vintertäckes. Zon 5.

Brássica júncea Golden streak' **Gul bladsenap**

A 30–40 cm hög planta. Ger stora, krusiga blad. Används i sallader och orientaliska rätter. Vid tillagning blir senapssmaken något mildare. Ger en ganska stark smak i sallader. Använd unga blad. Fördelen med dessa asiatiska växter är att de är lättodlade och tåliga. De är inte anpassade till våra långa ljusa dagar utan flera av dem skall gärna sås efter midsommar. Flera av dem tål också kyla bra vilket är en klar fördel. Man kan alltså så under senare delen av sommaren om man vill och skörda långt in på hösten. Tips från Sävar fröplant.

Bryónia álba **hundrova, svart**

P C Ö S Europa, SV Asien. **Giftig** klättrande ört med ogrenade klängen och rovlík rot. Ej att förväxlas med kålväxter. Den är en *Cucurbitáceae*, dvs samma familj som gurkor, pumpor etc. Artepitetet syftar på blommornas färg, och det svenska namnet på bärens. Bären är **giftiga**. 2-4 m hög, med stora handflikiga, strävåriga blad. Gammal medicinalväxt och mycket dekorativ om den får klänga på nät. Lättodlad i halvskugga och i kalkhaltig jord.

Caléndula officinális cv. **ringblomma**

P men odlas som ettårig - tål inte vår vinterkyla. Ursprung okänt men naturaliserad i Spanien, Italien. Kultursort med gula blommor med röd baksida. Medicinal-, färg- och köksväxt. Strålblommorna (petalerna) används till te och matfärgning. Frö av gula och orange, samt enkla och dubbla trädgårdsformer. Sås in situ i maj, lättodlad.

Caléndula officinális 'Elsa' **ringblomma**

Kultursort enligt donatorn.

Campánula latifólia **hässleklocka, blå**

P Europa-V Sibirien, Anatolien, Iran. 90 cm hög och blommar i juni-juli. Lundväxt för fuktig, näringsrik mulljord i halvskugga-skugga. Frodig och frisk klocka, lämplig att förvildas, i annat fall ska man klippa av överblommade blommor. Normalså fröna, om de ej grott efter 4 veckor, ställ sådden kallt i 4-6 veckor tills fröerna grott. Groningstemperatur 18° C.

Campánula persicifólia **stor blåklocka, blå**

P Europa, Kaukasus, V Sibirien. Ganska vanlig vildväxande art, 50-100 cm hög ogrenad stjälk med 3-4 cm långa öppna blommor i juni-augusti. Sol-halvskugga. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Campánula persicifólia 'Alba' **stor blåklocka, vit**

***Cápsicum ánnuum* 'Black Jalapeno'**
chilipeppar

P 35-40 cm hög. Stadig växt. Fruktarna är 6-7 cm långa, ganska tjockväggiga med ett saftigt, mildt kött. Inte så stark som vanlig Jalapeno. Helt svarta frukter. Vid full mognad på hösten övergår de till mörkt rött. Zon 2-3.

***Cápsicum ánnuum* 'Brown Chocolate'**
paprika, brun

A Ganska små avlånga paprikor, bruna med orange inre. Goda och dekorativa. Lättdlad.

***Cápsicum ánnuum* 'd'Espelette'**
chilipeppar

A Mörkröda frukter, "lagom" starka. Plantan blir 60 - 80 cm hög och kan odlas på friland upp till zon 3 (en bra sommar).

***Cápsicum ánnuum* 'Mini Bell Chocolate'**
paprika

A Kompakt, högavkastande sort. Paprikorna blir 3-4 cm, lite kubaktiga, mognar från grönt till chokladbrunt. Blötlägg fröerna i ljummet vatten något dygn före sådd. Så 1 cm djupt i såjord i febr.-april. Håll jorden fuktig men inte blöt. Minst 20°.

***Cápsicum pubéscens* 'Rocoto chili'**
Rokotopeppar

A Anderna. Bladen har en lite luden yta, som skyddar mot kyla. Blå blommor och grågröna blad. Omedelbar hetta. Som torkad får den en fruktig smak, som inte finns i den färska frukten.

Cardiospérmum halicácabum
ballongranka

P Tropisk, snabbväxande slingerväxt med små, vita blommor i juni-juli. Efter blomningen bildas stora, gulgröna ballonglika blomhölster. Blötlägg fröerna 1 dygn före sådd. Sås inomhus i planteringsjord i januari-maj. Täck med ett jordlager som motsvarar dubbla fröets tjocklek. Groningstid 20-30 dagar. Täck sådden med klar plast med lufthål. Behöver stöd. Odlas i kruka eller varmt frilandsläge. Kan även odlas inomhus året runt.

Cárica papaya
papaja

P Tropiska Sydamerikas lågland. Ett egendomligt städsegrönt träd som kan få flera stammar och toppar, men inga egentliga grenar och kvistar. Blad upp till 70 cm med upp till meterlånga skaft, sju-lobade djupt inskurna och dekorativa. Frukten ett mycket stort bär med svarta frön. Det orangea fruktköttet är en delikatess. Värmekrävande, bör ha en dygnsmedeltemperatur på över 20 C och hög luftfuktighet. Odlas överallt i tropikerna. Lär vara det fruktträd som ger frukt tidigast efter sådd - två år! Medicinalväxt. Lär även innehålla ett enzym för att möra kött.

Centaureá jácea
rödclint

P Europa, Turkiet. Kan bli upp till 80 cm hög. Stjälken är upprätt och har strödda, långsmala blad med glest tandad kant, de nedre bladen kan ibland vara parflikade. Blommar från juli – september med rödvioletta blommor, samlade i två till tre cm breda korgar. Har förr använts som färgväxt och uppges ge gul färg. Fjärilsväxt. Växer i öppen mark, vägkanter, skogsbackar och ängar. Trivs i torr eller normalfuktig jord.

Centaureá macrocéphala
gulclint

P Kaukasus, NÖ Turkiet. Soligt läge, 120 cm, gula blommor i juni - juli.

Chaenoméles japónica
liten rosenkvitten

P Japan. Tornig 1-1,5 m hög buske med rödororange blommor och äppelliknande ätbara frukter (kan användas till marmelad), aromatisk. Grenar nedliggande till upprätta. Sådd bör få vinterkyla. För att bryta frövilan bör stratifiering ske vid 2-4° C i fuktigt substrat minst en månad. Man bör förhindra ogräs och grästillsväxt runt plantorna, de har svårt att konkurrera. Zon 1-4

Chelidónium május
skelört, enkel

P Europa, Medelhavsområdet - C Asien. Luden ört, oftast perenn, med färgstark orange mjölksaft, länge använd vid ögonbehandlingar. Gula blommor i maj-juni; små runda, svarta frön med elaiosom, ett näringsrikt bihang på fröet, som attraherar myror. Användes tidigare på flera sätt i folkmedicin och som färgväxt. Försvaret sin plats i en rabatt, men frösår sig i mesta laget, dock lätt att rensa bort.

Chenopódium ambrosioídes (Disphania ambrosioídes)
citronmålla, epazote

A - P Central- och Sydamerika. Kan bli en meter hög (30-80 cm), ger en stor mängd blad, som har en tydlig doft och smak av citron. Bladen är elliptiska till ovala och smalnar av i båda ändarna. Små oansenliga blommor i småsamlingar. Har använts att driva ut inälvsmask hos människor och djur. Den har även använts vid malaria, astma och depression. Kallas också mexikanskt te och har använts vid förlossningar. **Giftig** i större doser. Vissa människor kan vara känsliga för denna ört. Sås grunt inomhus. Plantor kan övervintras frostfritt, det blir stora, fina plantor andra året.

Chrysanthemum coronarium
Shungiku, garland

A Medelhavsländerna. Blir ca 50-60 cm hög. Bladen är flikiga och kan börja skördas när plantan är 10-15 cm hög. Blommar med ätliga gul-vit-orangea blommor på höga stjälkar i juli-oktober. Smaken är kryddig, säregen. Trivs i sol. Sås direkt på friland i omgångar i april-augusti. Används i det japanska köket i kokta, stekta eller wokade rätter.

Cichorium intybus
cikoria

B - P M Europa - Asien, N Afrika. 50-100 cm hög ört, upprättväxande med kraftig pålrot. Blomkorgar 3-5 cm breda, ljusblå. (Bör inte förväxlas med *Cicérbita macrophylla* (parksallad), som kan invandera odlingarna och måste hållas tillbaka.) Medicinal- och köksväxt. Odlas på torr och solig plats. Kalkgynnad. Vacker som rabattväxt. Hårdig upp till mellersta Sverige. Besvärande självsådd. Sätid feb - sept. Groningstid 1-3 månader. Zon 4.

Codonopsis pilósula* ssp. *tangshen
ginsengklocka

P NÖ Asien, Korea. Snabbväxande och klättrande växt, ca 1,5 till 2 meter hög. Tvåkönad, pollineras av insekter. Bladen är ovala till hjärtformade, ljust gröna och håriga. Blommor hängande, femuddiga, gröna klockor med gula eller ljust lila ådringar. Rötterna är uppsvällda och 1-3 cm tjocka. Behöver stöd. Anses som en adaptogen växt, dvs den hjälper kroppen att hålls sig frisk, hantera stress. Rötterna används i traditionell kinesisk medicin för att sänka blodtrycket, öka antalet röda och vita blodkroppar, stärka immunförsvaret. Stimulerar aptit, underlättar matsmältning och är allmänt vitaliserande. Verkan liknar ”riktig” ginseng, men mildare och varar inte lika länge. Trivs i halvskugga och väl-dränerad, lucker jord. Trivs i woodlandplantering.

Commelina tuberósa
himmelsblomma

A - P Blå blomma, 60 cm hög, som trivs på solig plats. Grävs upp på hösten och förvaras frostfritt för att utplanteras nästa år.

Coriándrum satívum
koriander

A Nordafrika, SV Asien, införd och förvildad i S Europa. Hela växten är väldoftande och blir upp till 60 cm hög. Stjälken är upprätt, bladen flikiga. Blommorna är små och vita eller vitrosa i juni-juli. Krydd- och medicinalväxt, mycket god i grytor, såser, mm., både som färska blad och torkade malda frön, men det finns människor som inte tål koriander. Växt och frön har konserverande egenskaper. Sås april-juli. Groningstid 10-20 dagar.

Cósmos bipinnátus
Rosenskära

A SV USA, Mexico-Brasilien. Upp till 2 m hög ört, men urval och hybridisering har utvecklat lägre former. De flesta sorterna blommar med röda, rosa eller vita blommor, men man har även lyckats få fram orange. Frostöm. Trivs i vanlig trädgårdsjord på solig plats. Förkultiveras inomhus i såjord mars-april. Kan även sås direkt på friland när jorden blivit uppvärmd. Groningstid 5-15 dagar.

Crocósmia x crocosmiiflóra
montbretia

P Kulturursprung. Knölväxt, meterhög eller mer. Långa spiror med stora eldröda blommor (därav sortnamnet) i juli - september. Odlas som utplanteringsväxt i full sol och över-vintras som daliarötter. Kan även odlas i kruka som inomhusväxt. Läger man torkade blommor i vatten doftar de saffran.

***Cúcumis satívus* 'Beit Alpha'**
salladsgurka

A Saftig och krispig sort för färskkonsumtion och inläggning. Får 17-20 cm långa, mörkgröna frukter. Lång skördetid. För friland och växthus. Förkultiveras inomhus i planteringsjord i februari-april. Täck sådden med klar plast med lufthål, placera i ca 25°, efter groning 16-20° Toppa efter 5-7 blad och bind upp sidokotten. Groningsstid 5-15 dagar. Trivs i sol, varm och fuktig miljö. Jämn tillgång till vatten är nödvändigt och torka ger gurkan besk smak.

***Cúcumis mélo* 'Queen Anne's pocket melon'**
mangomelon

A Kulturursprung troligen i tropiska Afrika. Klättrande ört. Kultururav från 1700-talet. Små gulstrimmiga gyllenorange frukter med saftigt och sött fruktkött. Frukterna doftar och användes som parfym av fina damer på den viktorska tiden. Så inomhus i febr-april och ha sådden i ca 25°, efter groning lägre. Groningstid 5-15 dagar. Pollinera med pensel.

Cúcumis metulíferus
kiwano, horngurka

A Tropiska Afrika - Kalahariöknen. Tillhörande gurkväxternas familj, *Cucurbitáceae*. Klättrande med klängen eller krypande. Dekorativa, ätliga, orange, 10 cm långa, ovala frukter med mjuka tornar. Kallas även African Horned Cucumber. Kan utplanteras på friland i soligt och skyddat läge. Frostkänslig. Frukterna är dekorativa långt efter bladverket har frusit. Förkultiveras inomhus i februari - mars eller sås direkt på friland när frostrisken är över. Groningstid 5-15 dagar.

***Cucúrbita máxima* 'Uchiki Kuri'**
orange hokkaido, vintersquash

A En traditionell japansk vintersquash med droppformade, orangeröda, släta frukter på 1-2,5 kg. Köttet är kraftigt orange, fiberfritt med söt, nötliknande smak. Kan lagras länge. Sås inomhus ca 4 veckor före utplantering. Så i krukor, 1-2 cm djupt, 3-4 frön i varje. Groningstemperatur 22-26°.

Cýanus montána, Centaurea montana
bergklint

P C S Europa. 80 cm hög ört med stora "klint"-blommor med lila mitt, sommarblommande, doftande. Härdig i hela landet. Kan odlas på problemlatser. Bör planteras på rätt ställe och inte flyttas, då det kan vara svårt att få bort den där den en gång rotat sig. Sprider sig med underjordiska revor. Potentiellt invasiv. Fjärlilsväxt. Bildar tuvor.

Cyclanthéra brachystáchya
springgurka

A Syd- och Centralamerika. Klättrande ört.

Cynoglóssum officinále
hundtunga (munklöss)

B Europa, N Asien. Ca 50 cm hög med lansettlika, ofta vågiga, mjukluddiga blad. Blommor i juni-augusti med först blåviolettera, senare brunröda blommor. Frukterna täcks av krokborst som fäster vid pälsar och kläder. Obehaglig lukt. Medicinalväxt, innehåller ämnen som skadar njurarna. **Giftig**. Har använts för att fördriva möss och råttor.

Cyrtánthus brachyscýphus
dobolilja

P Sydafrika rumsväxt ingår i familjen amaryllisväxter. 20-30 cm hög. Smala blad och orangeröda trumpetformade blommor i en klase. Blommar länge. Lättodlad. Låt bli att vattna i 5-6 veckor, vattna sedan igen – enligt en källa (Plantworld seeds).

Datúra stramónium
spikklubba

A SÖ USA - Sydamerika. 50 - 150 cm. Blommor vita, 5-10 cm långa. Förkultiveras inomhus och utplanteras. Sås febr-mars. Groningstid 20-50 dagar. Den har fått sitt namn av att frökapseln ser ut som vapnet spikklubba. Gammal medicinalväxt som är mycket **giftig** och innehåller flera giftiga alkaloider. Användningsområden har varit gikt, epilepsi och som lugnande.

***Datúra stramónium var tatula* 'Vegeholm'**
spikklubba

Diánthus barbátus
borstnejlika

B-P C Ö S Europa, på många andra ställen naturaliserad. Stor variationsrikedom i kultur, både i höjd och blomfärg. Lättodlad prydnadsväxt som kräver ett minimum av skötsel och är dessutom härdig i nästan hela landet. Sås in situ, i febr-sept. Groningstid 10-30 dagar. Önskar man odla borstnejlika i en viss höjd eller blomfärg skall sticklingsförökning väljas, men det går saktare.

***Digitális grandiflóra* 'Creme Bell'**
gul fingerborgsblomma

B-P. C Europa - V Sibirien (Altai). 60 cm hög ört med gula blommor i juli - augusti. Bör få vanlig god trädgårdsjord i sol - halvskugga. Hela växten är **giftig**, men lockar inte till förtäring.

Digitális lútea
liten fingerborgsblomma

B-P V och C Europa. Högväxt, kal eller finhårig ört som kan bli upp till en meter hög. Stjälken är upprätt och har strödda lansettlika blad. Bladen har helbräddad eller fint sågad kant. Blommor i juli-augusti med blekt gula blommor i en toppställd klase. Hela växten är **giftig**. Så inomhus på våren. Fröerna blandas med sand på fuktad jordyta. Täcks ej. Groningstid 10-30 dagar. Om groning ej inträffat inom en månad placeras sådden i kylskåp ca en månad. Därefter utomhus i skuggläge. Kan även sås sept-nov utomhus. Trivs i sol till halvskugga i väldränerad mullrik jord. Självår sig lätt. Zon 6.

Digitális purpúrea
fingerborgsört, fingerborgsblomma

B-P V SV C Europa, NV Afrika. 40-150 cm hög ört med 40-55 mm långa fingerborgsliknande rödaktiga - violetta blommor. Gammal hjärtmedicinväxt. Den är vådligt **giftig** vid feldosering. Hela växten är giftig, även fröna. Härdig och lättodlad, men frösprider sig ibland för mycket. Sås grunt febr-sept. Groningstid 10-30 dagar.

Dípsacus fullónum
kardvädd

B Europa (ej Norden), Kaukasus, Iran, Turkiet - Palestina, NV Afrika. Stam upp till 2 m hög, taggig, upptill grenig. Rosettblad 20-40 cm, elliptiskt avlånga-lansettlika, vid blomningen vissnande; stjälkblad smalt lansettlika, hela, vid basen hopväxta till en skål som samlar vatten och hindrar krypande insekter att nå blommorna. Äggrund blomställning, 3-8 cm hög, med lila blommor i juli-augusti, börjar blomma mittpå. Blomhuvud omgivet av raka, styva, och torniga stödblåd. Uppskattade som etereller av florister. Lättodlad i sol - halvskugga och är härdig långt norrut. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Dipsacus strigósus
sträv kardvädd

B SÖ Europa, Främre Asien. Upp till 2 m hög ört, upprättväxande, ganska mjukt taggig, upptill något grenig. Blad 5-15 cm långa, de nedre lång-, de övre kortskaftade. Klotrund blomställning, 2-4 cm, som ung lutande, som äldre upprätt; holkfjäll rakt tornuddiga; gulvita blommor i juli-september. Lättodlad i sol-halvskugga.

Dorónicum orientále
vårkrage, gemsrot

P S Europa-Turkiet, Kaukasus. Lättodlad prydnadsväxt, oftast mellan 10-60 cm hög. Vackra gula blommor i april - maj som påminner om Prästkragens blommor. Halvskuggigt läge. Sås i februari-april och blommor året därpå.

Echínops bannáticus
blå bolltistel

P SÖ Europa, Krim. Eternell. Även prydnad ute och snittblomma. Meterhög. Har blå klotblommor från juli-höst, bladen är djupt skurna och torniga med silvrig undersida. Humlor och fjärilar gillar den. Fröställningen som står kvar är mat åt fåglar på vintern. Sås i febr-mars. Groningstid 20-40 dagar.

Echínops sphaerocéphalus
bolltistel, vit

P C Ö S Europa - Ö Sibirien, C Asien, Kaukasus, Turkiet. 70-200 cm hög, upprättväxande. Bladens undersidor vitt filthåriga. Blomhuvuden (klot) 3-6 cm breda, med grå-glänsande vita blommor. Imponerande prydnadsväxt, bra till snitt och eternell. Lättodlad och hårdig långt norrut. Sås jan-mars utomhus. Omtyckt av humlor och fjärilar.

Échium plantagíneum
snokört

A Anspråkslös och tålig ört. Blir ca 30-40 cm hög. Stjälken är upprätt och strävt hårig, något grenad upptill. Bladen sitter strödda och är lansettlika. Bildar kuddformade tuvor. Översållade i juli-sept. med blåviolettera klockformade blommor i klasar. Bra dragväxt för bin och fjärilar. Används som värväxt i samplanteringar och som kant- och stenpartiväxt. Så direkt på friland när jorden är uppvärmd. Självstår sig. Groningstid 10-30 dagar.

Elshóltzia ciliáta
kammynta

A C Asien, Kina, Korea, Japan, Taiwan. Halvmeterhög ört, ofta naturaliserad på norra halv-klotet. Blad ovalt elliptiska, 5-10 cm. Braktéer ofta skiftande i purpur, blommor blekrosa till lila. Hårdig till Mellansverige. Normalsådd, eller stratifieras 4-6 veckor. Groningstemperatur 14-18°.

Eránthis hyemális
vintergäck

P Italien, Balkan, Turkiet, N Iran, Afghanistan. Blommar med gula blommor i mars-april och blir 8-16 cm hög. Föredrar fuktig jord under lövträd. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Erýngium gigantéum
silvermartorn

B Kaukasus, Iran. Robust ört, upp till 1,5 m hög. Blommar blå till ljusgröna, juli-augusti. Intressant rabattväxt, till snitt och eterneller. Solälskare. Förodling jan-april. Blommar andra året.

Erýngium plánum
rysk martorn

P C Ö SÖ Europa - C Asien, V Himalaya. 50-70 cm hög. Blåaktigt bladverk, övre blad inskurna, lobar med stickiga spetsar. Rikblommig, djupt blå blommor om sommaren. Lämplig för snitt. Medicinalväxt. Kräver sol, god dränering och måttligt med näring. Hårdig långt norrut. Sås inomhus i jan-maj, täcks med tunt lager grus eller perlit. Kan även sås sept-nov utomhus. Groningstid 1-3 mån. Zon 6.

Eschschólzia califórnica
sömntuta

A Vallmolika blommor över skirt bladverk i juni - oktober. Öppnar sin blomma framåt förmiddagen. Ca 30 cm hög. Trivs i sol. Sås direkt på friland när jorden reder sig. Groningstid 10-30 dagar

Euónymus alátus
vingbenved

P NÖ Asien - C Kina, Japan. 150-200 cm, fyrkantiga kvistar och stammar. Ljusgröna små blommor och 1-4-lobig bärkapsel, innehåller ett frö i orange hölje. Hela växten är **giftig**, ett bra skydd mot älg- och rådjursangrepp.

Eupatórium cannabínium
hampflockel

P Europa, V Asien, Nordafrika. 100-150 cm hög, upprättväxande ört med brunröd stjälk och 3-5 flikade blad. Stora ljusröda blomkorgar i juli-augusti. Sol-skugga. Fuktig eller våt mark. Medicinalväxt. Något **giftig**. Zon 6. Såtid febr-sept, groningstid 1-3 månader.

Eupatórium maculátum
fläckflockel

P NÖ - SC USA, Ö Kanada. 100 - 150 cm hög, frodigt växande ört med stora blad och små blommor i stor mängd i mer eller mindre flata blomställningar i augusti-september. Pampig, lämplig som solitär på inte alltför torr växtplats. Lättodlad och hårdig. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån

Eupatórium maculátum 'Atropurpureum'
fläckflockel, mörkröd

Euphórbia láthyris
korstörel

B, ofta odlad som ettårig. Frankrike, Alperna, Balkan, NV Afrika; flerstädes naturaliserad. Upp till 150 cm hög, kal, grov, blågrön stjälk, första året med korsvis motsatta blad. Nektarier gula, vit **giftig** mjölksaft. Medicinalväxt.

Eutróchium purpúreum
rosenflockel

P S Ö Kanada, C - Ö USA. 2 m hög, ståtlig växt med röda blommor i augusti - september. Sol-halvskugga, näringsrik mark och gärna något fuktig. Medicinalväxt.

Eutróchium purpúreum 'Album'
rosenflockel, vit

Exochórda x macrántha The Bride'
liten pärlbuske

P Kina och centrala Asien. Blir 1-4 meter hög och 1-3 meter bred. Hängande grenar och stora klasar av vita blommor under försommaren. Blomknopparna sitter som på ett pärlband, därav namnet. Den vill ha näringsrik jord, fuktig och väl-dränerad och sur eller neutral. Full sol, ev lätt skugga.

Foenículum vulgáre
sötfänkål

A Grönsak med anislik, fin smak. ovanjordig knöl och stjälk används som grönsak. Dill-liknande vippor som kan användas i sallad. Fröna kan användas som brödkrydda eller i fisksoppa. Direktsådd i april-juni.

Geránium endréssii
spansknäva

P V Pyrenéerna. Örtartad växt med långa, krypande rhizomer. Skotten kan bli 50-80 cm långa, oftast nedliggande. Rosa blommor i maj-juni, ofta i riklig mängd. Hårdig. I hemlandet växer den på fuktig mark, men i odling växer den bra i vanlig trädgårdsjord. Lämplig som ensam marktäckare under buskar och träd.

Géum urbánum
nejlikrot

P Europa, Kaukasus - C Asien, NV Afrika. 30 - 70 cm hög ört med gula blommor i juni - augusti. Trivs i vanlig trädgårdsjord på halvskuggiga platser. Unga stjälkar och blad kan användas som krydda och soppgrönsak. Som medicinalväxt har den använts som febernedsättande medel samt mot insektsbett. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus maj-sept. Fröerna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 6.

Helénium autumnále 'Moerheim Beauty/Salsa'
solbrud, röd

P Nordamerika. Ca 90 cm hög, 'Salsa' något lägre. Brunröda prästkragelika blommor i juli-augusti-september. Trivs i sol och bra trädgårdsjord, välgödslad och gärna lite fuktig. Drar till sig humlor och fjärilar. Bör delas regelbundet. Förkultiveras i januari-mars. Ljusgroende, ställ i värme ca 20°. Groningstid 30-60 dagar. Zon 4-6.

Helénium autumnále 'El dorado/Sombrero'
solbrud, gul

P Nord- och Mellanamerika. Höjd ca 80 cm, 'Sombrero' något lägre. Prästkrageliknande, gula blommor i juli-september. El dorado har brun mitt, Sombrero helt gul och är lite lägre. Lansettformade blad växelvis på stjälkarna. Drar till sig bin och fjärilar. Trivs i sol och porös trädgårdsjord. Förkultiveras i januari-mars. Ljusgroende, ställ i värme ca 20°. Groningstid 30-60 dagar. Zon 4-6.

Hésperis matronális
trädgårdsnattviol

B-P C S Europa - Sibirien, Turkiet, Kaukasus, C Asien. 30-90 cm hög upprättväxande ört, ofta med solitära skott. Blommor i juni-augusti, blåviolettera, väldoftande under kväll och natt. Utvecklas bäst på näringsrik mark i halvskugga. Hårdiga långt norrut och är lättodlade, tidigare odlad medicinalväxt. **Giftig**. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Heúchera sanguinéa
blodalunrot

P Arizona, New Mexico, N Mexico. Halvmeterhög ört med städsegröna rundade blad i tuva och stänglar med många små klockformade rosa eller röda blommor. Problemfri.

Hylocéreus undátus
pitahaya, skogskaktus, drakfrukt, röd

P Ursprung okänt, möjligen S Mexiko. Epifytisk eller klättrande kaktus. Stora vita blommor sommartid. I det närmaste klotrunda, åtliga röda frukter, som kan nå upp till 15 cm i diameter. Under lämpliga miljöbetingelser lättodlad fruktbuske som snabbt kan kräva stort utrymme. Se upp för rött spinn och ullöss.

Hyoscýamus níger
bolmört

A-B Europa, Asien, Nordafrika. 50-100 cm hög med upprätt, enkel eller grenig stjälk med flikiga eller grovtandade blad. Blommar med ljusbrungula blommor med violettera ådror i juni-september. Hela växten är mycket **giftig**. Tidigare medicinalväxt. Fröna är grobara under mycket lång tid. Gror långsamt och oregelbundet. Sås jan-mars, sept-nov, groningstid 1-15 månader. Trivs i sol och sandjord. Zon 6.

Hypéricum perforátum
johannesört

P Tempererade Euroasien. 20-70 cm hög ört, styvt upprättväxande, något förvedad nertill, upptill grenad, med blankt grävioletta, 2-kantiga stammar. Blad oskaftade, avlångt äggrunda, 1-2,5 cm långa, med många genomskinliga glandelprickar. Ganska stora, gula blommor som sitter i mångblommig blomställning, sammansatt av kvastar i spetsen av grenarna, juli-september. Medicinalväxt. Då den ger både rotskott och underjordiska utlöpare, bör den få en egen rabatt med grus- och sandjord i soligt läge. Härdig långt norrut. Att gnugga blommor och blomskaff ger en rödaktig färg. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Hyssópus officinális
isop

P Europa (ej Britt. Öarna och Norden), Kaukasus, Iran, V Sibirien, Turkiet, Marocko, Algeriet. Halvbuske, 30-60 cm hög, nedliggande till upprätta skott, korthåriga - nästan kala. Små lineära blad med tydlig mittnerv. Blommor blåvioletta, juli-september. Starkt aromatisk doft och bitter smak. Medicinalväxt, kryddväxt, biväxt, kosmetika och dekorationsväxt. Sol- och kalkälskande, helst sandjord. Zon 1-3. Sås mars-april. Groningstid 15-50 dagar.

Impátiens balsámina
balsamin

A Indien Burma. Gammaldags växt som blir ca 40 cm hög. Upprättväxande kraftiga stjälkar och blommor, flera färger, fyllda, i varje bladveck i juni till september. Trivs i lucker, mullrik jord i sol till halvskugga, vattnas ofta. Frostkänslig. Kultursort med fyllda blommor, flera färger.

Impátiens balsámina
balsamin, rosa

Impátiens balsámina
balsamin, vit

Ínula helénium
ålandsrot, alant

P V C Asien, SÖ Europa. 1-2 m. Kraftigt växande och ståtlig. Gula korgblommor med smala kronblad. Används i parfymindustri. Medicinalväxt. Roten innehåller inulin, som anses verksamt vid luftrörskatarr, hosta, diabetes och aptitlöshet. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Ipoméa quámoclit
fjäderstjärnvinda, röd

A S Mexiko-Panama, Västindien. 100 cm hög klätterväxt. Blommor i juli-augusti i vitt, rosa eller rött. Stjälkar och bladverk är fjäderliknande. Fördla i mars-april eller så direkt på växtplatsen.

Ipomoéa purpúrea 'Grandpa Ott'
purpurvinda

A Klättrande ört som kan bli 2-3 meter hög. Bladen är runda till äggrunda. Blomställningar i bladvecken med 1-5 blommor. Sås febr-april. Groningstid 5-20 dagar. Sorten 'Grandpa Ott' har djupt purpurblå blommor med röda mittlinjer.

Ísatis tinctória
vejde, gul

P-B Europa (Sverige), V Asien, N Afrika. Blågrön ört. Stjälken är upprätt, upp till en meter hög och har avlånga hela blad. Blommor i juni-juli med grenig blomställning och gula, ganska stora blommor. Färgväxt, ger blå färg. Sås mars-juni. Groningstid 15-40 dagar. Zon 5.

Kitaibéla vitifólia
balkanmalva

P N Balkan. Gråhårig ståtlig ört, upp till 2,5 m hög. Bladen närmare 18 cm långa, rombiska, 5-7-lobiga. Stora vita eller rosa, malvaliknande blommor i juli-augusti. Problemfri odling i vanlig god trädgårdsjord i sol eller halvskugga. Utmärkt som solitär. Normalsådd.

Kolkwítzia amábilis
paradisbuske

P C Kina. 2 - 4 m hög bladfallande buske, mycket rikblommig, med rosa blommor i juni. En av våra vackraste och mest lättskötta prydnadsbuskar; problemfri. Zon I-V. Att barken flagar efterhand är naturligt och ett intressant fenomen.

Láthyrus latifólius
rosenvial, rosa

P V C Ö Europa, NV Afrika. 1-3 m hög klätterväxt; klättrar med (oftast) tredelade klängen. Blommor i långskaftade klasar, 3-15 blommor, 2-3 cm långa, ljusrosa-rosenröda med grönaktig köl i juli-augusti. Trivs bäst på solig plats, med väl-dränerad, sandblandad jord. Sås mars-maj, aug-nov. Groningstid 10-40 dagar.

Láthyrus odorátus 'Läckö'
luktärt, himmelsblå

A Sydöstra Europa. Luden, klättrande ört, som kan bli ca 2 meter hög. Bladen har bara ett bladpar och ett grenigt klänge. Blommor i juni-september med väldoftande blommor i långskaftade klasar. Detta är en kultursort från Läckö. Som alla ärtväxter har den känsliga rötter och behöver extra djupa odlingskärl. Trivs i sol och skyddad mot kalla vindar i väl-dränerad jord. Ju mer man plockar, desto fler blommor får man.

Láthyus tuberósus
knölvial

P Ört med rosenröda blommor i juli-augusti. Blommorna är ganska stora och sitter i fåblommiga, glasa klasar på långa skaft från bladvecken. Vek stjälk som kan bli upptill 100 cm hög. Bladen är parbladiga med bara ett par småblad och ett klänge. Förr odlades knölvial för de ätliga rotknölarnas skull. De kallades då jordnötter eller jordmöss och uppges smaka som kastanjer.

Lavándula angustifólia
lavendel

P Medelhavsområdet. Aromatiskt doftande grågrön halvbuske. Ca 50 cm hög. Bladen är filthåriga och lansettlika med inrullad bladkant. Blommar i juli-augusti, blåviolettera blommor, som sitter i kransar i axlika, toppställda, långskaftade blomsamlingar. Trivs i väl-dränerad, sandblandad och kalkhaltig jord i full sol. Lockar till sig fjärilar och bin. Sås febr-mars, aug-sept. Groningstid 10-30 dagar.

Lavátera thuringíaca
gråmalva

P. C SÖ Europa. Helt gråluden växt, upp till 1,8 m hög. Blommar 1,5- 4,5 cm, purpurrosa. En ståtlig ört som är väl värd besväret att övervintra den frostfritt eller vintertäcka den omsorgsfullt. Gror långsamt och oregelbundet. Så inomhus i jan-mars eller sept-nov. Täck sådden med perlit eller grus. Groningstid 1-3 mån.

Leonúrus cardíaca
hjärtstilla

P Europa (Sverige) - Ö Sibirien, N Afrika. 50 cm. Handnerviga blad och rosa blommor i krans i axlik ställning i toppen. Gammal medicinalväxt som hjärtstärkande medel vid nervösa hjärtbesvär, vid ångest och nervös andnöd. Hjälper till med spridning! Växten är sällsynt som vildväxande. Sås inomhus. Täck med ett tunt lager grus eller perlit. Kan även sås sep-nov utomhus. Om groning ej skett inom en månad, placeras sådden i kylskåp ca en månad, därefter utomhus i skugga.

Leonúrus sibíricus
sibirisk hjärtstilla

A-B Altaj, Ö Sibirien, Mongoliet, NÖ och C Kina. 130 cm hög ört som blommar med rosa blomkransar i juni-augusti. Uppskattad av bin, humlor och fjärilar.

Leucánthemum x supérbum
jätteprästkra

P Kulturhybrid mellan *L. lacústre* x *L. máximum*, som växer vilda i V Portugal respektive Pyrenéerna. Frö från förvildat bestånd, 50-70 cm höga plantor, lågväxande. Växtsätt och blomform påminnande om prästkra (*L. vulgáre*), men med mycket kraftigare växtsätt och blomkorgar, vita med gul disk i juli - september. Hårdig till Uppland eller ännu längre norrut. Lättodlad i soligt läge.

Leucánthemum x supérbum
jätteprästkra, höjd 1 m

Levísticum officinále
libbsticka

P SV Asien. 1-3 m. Mörkgrönt, finflikigt bladverk och små, gulgröna blommor samlade i flockar. Som örtkrydda i bl.a. buljong; "Maggi-Kraut". Som liköringrediens och "magsnaps", av typ Underberg. Inom medicin vid blås- och njurbesvär, njurstenar. Urindrivande. Sås febr-sept. Groningstid 10-20 dagar.

Ligústicum scóthicum
strandloka, skotsk libbsticka

P N Europa, Grönland, N Ö USA. Rödviolett stam och glänsande mörkgröna blad. Vita - grönvita blommor i juli - augusti, 20 - 60 cm. Soligt.

Líppia dúlcis
sötverbena

P En växt bäst odlad som krukväxt, ute på sommaren, tål ej frost. Blommar med små, vita blommor i täta huvuden. Bladen är gröna, men står den ute under sommaren blir bladen vackert rödbruna. Bladen innehåller ämnen som är några hundra gånger sötare än socker. Tydlig smak av eukalyptus. God i örtblandningar till te, i marmelad och sylt, men har ingen konserverande effekt. Förkultiveras inomhus febr-mars. Groningstid 10-30 dagar. Ljusgroende. Tryck endast lätt ned fröerna på ytan. Placeras ljus och svalt efter groning. Övervintras frostfritt. Zon 1.

Lupínus lúteus
gul-lupin

A Medelhavsområdet. Doftande art. Höga klargula blomsterspiror i juli-augusti. Blir ca 70 cm hög. Växtens ätliga, gula frön var förr vanliga som basföda men nu mest som tilltugg.

Lupinus x regalis
regnbågslupin

P Ca 80 cm hög. Stadig stjälek med djupt flikiga, parasolliknande blad och guldgula blommor i blomspiror i juni-augusti. Den enskilda blomman är ofta tvåfärgad med den yttre delen i en mer distinkt färg än den inre. Blötlägg fröerna 1 dygn före sådd i mars-maj eller aug-nov. Så inomhus och håll sådden ljus och varmt. Groningstid 1-3 månader. Trivs i sol-halvskugga och väl-dränerad, mager och djup jord. Lockar humlor och fjärilar. Zon 5. Kallas även Russel-hybrid och är en förädlad variant av den vilda arten. Förvildade lupiner är invasiva.

Lupinus x regalis
regnbågslupin, gul

Lupinus x regalis
regnbågslupin, ljusrosa med vita segel

Lupinus x regalis 'The Chatelaine'
regnbågslupin, rosaröd med gulvita segel

Lupinus x regalis
regnbågslupin, vit med gula segel

Lýchnis chalcédónica
studentnejlika, brinnande kärlek

P C S Ryssland. 50-110 cm hög ört med många tegelröda blommor i flocklikt knippe i juni - aug. Gammal i kultur. Vacker rabattväxt. Härdig och anspråkslös. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 10-30 dagar. Zon 7.

Lýchnis coronária
purpurklätt, röd

Mest **B**, även **P**. S Europa, Turkiet – C Asien. 60 cm. Blommar i juni-september med dekorativa cerise till röda blommor, silverludna blad. Sol. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 10-30 dagar. Zon 7.

Málva moscháta
myskmalva

P V C S Asien, NV Afrika. 50-80 cm hög ört med rosa blommor. Ytterst lättodlad prydnadsväxt på torra, soliga platser. Mycket härdig. Både blad och blommor är ätliga. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus i maj-sept. Fröna täcks med tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 7.

Málva moscháta
myskmalva, vit

Marrúbium vulgáre
kransborre

P Europa - C Asien, Medelhavsområdet, Nordafrika. Sällsynt som förvildad i Skandinavien. 30-50 cm hög ört med små vita blommor i kransar. Medicinalväxt med slemlösande och hostdämpande egenskaper. Fridlyst i hela landet, rödlistad, starkt hotad. Så direkt på friland i maj-juni när jorden blivit uppvärmd. Groningstid 10-20 dagar. Kan användas för groddning inomhus året runt. Kallas även Alfalfa. Zon 4.

Melóthria scábra
djungelgurka

A Kallas också mexikansk vattenmelon eller mexikansk musmelon. Klängande växt från Sydamerika. Ca 125 cm hög, men kan bli högre. Toppa plantan. Ser ut som melon utanpå och gurka inuti. Många små, 3-5 cm långa ovala gröna frukter, mild sötsur smak. Används färsk i sallad eller inlagd. Förkultivera inomhus i mars-april. Grotid 5-15 dagar. Utplanteras efter frostrisk. Växthus eller varmt och soligt läge utomhus. Har både han och honblommor. Bäst är att plantera ett par plantor bredvid varandra. Låt den inte torka, då blir den bitter.

Mýrrhis odoráta
spansk körvel

P C S Europa, naturaliserad eller kvarstående på många ställen i S Sverige. 60-150 cm hög ört med vita blommor och stora svartbruna frön. Aromatiskt anisdoftande. Som medicinalväxt har den använts vid förkylning. Anses verka blodtryckssänkande. Omogna fröskidor goda att äta. Gynnas av lucker näringsrik jordmån och är för övrigt lättodlad. Sprider sig. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 10-30 dagar.

Nicándra physalódes
ballongblomma

A Peru, naturaliserad i C och SÖ Europa, sällan i Sverige, 30-100 cm hög ört. Vackra blå blommor i juli-sept. Växten är **giftig**. Uppges vara användbar som insektsmedel. Ett exemplar i växthuset lär hålla vita flygare borta och en kvast i rummet ska hålla flugorna på avstånd. Sås mars-maj, ljusgroende. Groningstid 5-15 dagar.

Nicotiána langsdórfii
Brasiliansk klocktobak

A Brasilien, Argentina, Paraguay. 60-140 cm hög. Blommar juni-okt. med röda eller gula blommor. Trivs i sol-halvskugga. **Giftig**. Förkultiveras inomhus, såtid febr-mars. Ljusgroende. Fukta jorden före sådd och tryck endast lätt ner frön på ytan. Groningstemperatur 20-25°, ljus och svalt efter groningen. Grotid 5-15 dagar. Zon 8.

Nicotiána langsdórfii
Brasiliansk klocktobak, röd

Nicotiána langsdórfii 'Lemon Tree'
Brasiliansk klocktobak

Nicotiána sylvéstris
narcisstobak

A N V Argentina. 125 cm hög tobak som blommar i juli-september. Sås i februari-mars.

Nicotiána tabácum
virginiatobak

A Kulturursprung i Sydamerika. Ett- till flerårig ört men odlas som ettårig. Drygt en meter hög med stora, brett lansettlika blad. Dessa har använts att göra tobak av. Långpipiga, rosaröda blommor i juni-augusti. Så inomhus i febr-april. Ljusblandad, fukta jorden och tryck lätt ner fröerna. **Giftig**. Groningstid 5-15 dagar. Trivs i sol - halvskugga.

Nicotiána x sándarae
blomstertobak, röd

A Ca 50 cm hög. Röda, trumpetformade blommor i juli till september. Trivs på lätta, näringsrika jordar.

Nigélla hispánica
spanska jungfrun

A S Portugal, S V Spanien. Ört som prydnad eller eternell. Stora blommor i vitt med purpursvart mitt, blommor i juli-september och blir ca 70 cm hög.

Oenothéra biénnis
nattljus

B Ö Nordamerika. Styv upprättväxande, hårig ört, 50 cm hög. Gula blommor som öppnar sig kvällstid, juni-september. Älskar sol och väl-dränerad mark, för övrigt mycket anpassningsbar och har naturaliserats i många länder. Medicinalväxt. Blad, stjälk och rot äts som grönsak. Avkok på blad och stjälk används i hudkräm och som te mot hosta. Direktsådd eller förkultivering. Självår sig rikligt.

Oenothéra glazioviana
jättenattljus

B Kulturursprung i Europa. Förvildad i västra och centrala Europa. 50-120 cm hög, förgrenad andra året. Stora gula blommor i juli-september, en verklig upplysning med mörkgröna barrväxter eller murgröna som bakgrund. Den överblommade kvasten bör få stå kvar över vintern så att småfåglar kan kalasa på fröna. Det är lockande särskilt för finkar. Ej nogräknad på jordmån, men kräver mycket ljus. Förkultiveras inomhus i april-maj eller sås direkt på friland i maj-juni. Utplanteras när frostrisken är över. Groningstid 5-15 dagar.

Papáver cámbricum
engelsk vallmo

P V Europa. Oftast blandning av hybrida sorter, ibland dubbla, gula eller orange. Lättodlad. Upp till 60 cm hög. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Papáver orientále
vallmo, mix

P Sorter av brakteatum, orientale och pseudo-orientale och deras hybrider. Stort antal sorter odlas. Alla i gruppen är kraftiga örter med djupgående rotsystem, mycket vackra och invasiva. I allmänhet god härdighet långt norrut. Sås febr-sept. Groningstid 10-30 dagar

Papáver pseudo-orientále
jättevallmo

P Kaukasus, Ö Turkiet, NV Iran. Störväxt. Ca 1 meter hög. Djupt parflikiga, hårigt grågröna, långa blad som börjar komma upp tidigt på våren. Växten har en djup pålrot, varför det kan vara svårt att flytta stora, etablerade plantor, men den frösår sig ymnigt. På försommaren, i maj-juni, växer det upp höga, likaså håriga, stänglar, som bär upp ensamma, iögonfallande stora blommor i klara färger. De fullt utslagna blommorna är känsliga för regn och blåst. Trivs på solig plats i väl-dränerad, lätt, relativt torr jord.

Papáver pseudo-orientále
jättevallmo, röd

Papáver pseudo-orientále
jättevallmo, vit

Papáver somníferum
opievallmo

A Kulturursprung i gamla världen, ibland naturaliserad i Europa och Asien. Variabel ört, upp till meterhög, kal, blågrön och upprättväxande. Blad upp till 10 cm långa, stjälk omfattande. Blommor upp till drygt 10 cm breda, bleklila, mörkvioletta, röda eller vita med mörk fläck på kronbladen nära basen, ibland fransade och/eller dubbla. Vit mjölk-saft. Gammal kulturväxt, medicinalväxt samt frökolvar som eterneller. **Giftig**, med mer än 25 alkaloider i hela växten utom i frö. Så grunt på friland i april-maj. Självår sig lätt. Lättodlad på solig plats i väl-dränerad trädgårdsjord.

Papáver somníferum
opievallmo, mix

Papáver somníferum
opievallmo, lila med mörk mitt

Pelargonium elongatum
gräddpelargon

P Örtartad vildpelargon. Först ett kompakt växtsätt, för att under blomningen istället få långa revor och påminner då om en yvig, ljus murgröna, med små rostfärgade hästskomarkeringar på blanka blad. Själva bladen är klubbiga och vid beröring doftar de sött, kokosaktigt. Den får små cremefärgade till ljusst gula blommor, som är rätt oansenliga. Själva storknäbbarna/fröställningarna som kommer efter blomningen är minst lika dekorativa som de små blommorna. Man brukar räkna den som ettårig, men ibland övervintrar den glatt ändå. Plantan har lång utvecklingstid och bör sås tidigt på året.

Periploca graeca
silkesvin

P S Europa, mellanöstern. Oleanderväxtart i familj Trädslingsläktet. Kan bli upp till 9 meter hög. Bladen är oftast djupgröna, ovala till lansettlika och 2,5-8 cm långa. Stjärnliska blommor, gulgröna utanpå med rödbrun till djupt lila insida, från juli till augusti. Baljliska frukter. Vill ha full sol och fuktig, väl-dränerad jord. (Text allmänt om periplockasläktet från Botanica).

Phaseolus coccineus
rosenböna, röd

A Ca 2 m hög med gröna, platta baljor 25-45 cm. Går att äta (bör förvällas först) och frysa. Blommorna är vackert röda. Direktsådd i maj-juni.

Phlomis russeliana
lejonsvans

P Nordöstra Turkiet. Perenn som blir 80-90 cm hög. Upprättväxande med äggrunda till hjärtlika, mellangröna, håriga blad. Gula blommor i juni-juli i flera våningar. Trivs i sol-halvskugga. Fjärilsväxt.

Physalis alkekengi
japansk lykta

P ört som blommor i juli - september med små vita blommor och bildar sedan orange stora frukthölster. Användes förr som medicinalväxt för att bota bl a gallsten och gikt. Går fint att torka. Så inomhus i jan-maj eller sept-nov. Täck med ett tunt lager perlit eller grus. Kan behöva stratifieras. Groningstid 20-30 dagar. Upp till zon 6.

Physalis peruviana
kapkrusbär

A-P Peru, Chile. Ca 50-150 cm hög ört som hos oss odlas som ettårig. Liknande kultur som tomat för de ätliga frukternas skull. I Colombia medicinalväxt som urindrivande och mot astma. Buskig växt med orangegula, syrliga bär inneslutna i torra lyktliknande höljen. Sås febr-mars. Grotid 20-30 dagar.

Physalis philadelphica 'Amaryllo'
tomatillo

A-P Gröna fasta frukter, ca 4 cm i diameter som är inneslutna i papperslykta. Frukterna används bl a i salsa och smaken påminner om omogen tomat. Plantan kan bli mycket stor och bör därför beskäras. Förkultivera inomhus febr-april. 2/3 planteringsjord och 1/3 såjord ovanpå. Groningstemperatur 22-25°, efter groning 18-20° och ljust. Utplanteras när frostrisken är över. Minst två plantor krävs för fruktsättning. Groningstid 10-20 dagar.

Physocarpus opulifolius 'Diabolo'
mörk smällspirea

P Ö C Nordamerika. Lövfällande buske, upp till 3 m hög och bred, med upprätta till bågböjda grenar. Rikligt med vita - blekrosa blommor i toppställd klase, ca 1 cm breda, juni - juli. Vacker, lättodlad buske, härdig upp till mellersta Norrland.

Physostégia virginiana 'Alba'
drakmynta, vit

A-P S Canada, N C USA. Upprättväxande ört, ca 70 cm. Bladen är mellangröna, ofta lansettlika och tandade. Blommorna vänder sig efter solen, men kan också flyttas av människohand som om det fanns gångjärn på blomman. Härdig och lättodlad. Sås febr-april. Groningstid 10-30 dagar. Zon 6.

Pilosella aurantiaca
rödfibbla

P C Ö SÖ Europa. 30-50 cm hög ört med enstaka utlöpare. Orangeröda - blekröda blommor i juni-juli (- augusti). Kan etablera sig på mycket torra platser. Blir ibland trädgårdsrymling med förflugna frön. Själsår sig. Härdig långt norrut. Denna solälskare uppskattas av fjärilar, humlor och bin.

Plantago májor
groblad

P Europa, Asien, N Afrika. 15 - 30 cm. En basal bladrosett av brett äggrunda blad med grova bågböjda nerver. Gröna små blommor bildar ett långsmalt mångblommigt ax. Sol, för övrigt håller den till godo med vilken växtplats som helst, bara inte för fuktigt. En av våra mest lättodlade medicinalväxter. Klipp av fröaxen för att undvika invasion, häng på tork och sedan till vinterfåglar som gillar dem.

Polemónium boreale
polarblågull, vit

P Nordlig, cirkumpolär utbredning. Liten, ca 25 cm, kompakt art för stenparti och mur. Bladen är mörkgröna, finflikiga. Vita blommor i juni-augusti. Trivs i sol till halvskugga. Förkultiveras inomhus i februari-mars eller utomhus i krukor eller på friland i maj-september. Fröerna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 1-6 månader. Zon 7.

Polemónium caerúleum
blågull/jacobs stege

P N C Europa, N C Asien, V Nordamerika. Blå blommor i juli-augusti, bladen är djupt flikiga, 30-60 cm hög. Arten förekommer sparsamt i Sverige som vild och ibland som förvildad. Självår sig måttligt i lämpliga miljöer. Hårdig i hela landet. Har tidigare använts som medicinalväxt. Fröna tar 1-2 månader för att gro, behöver stratifieras. Så 1,5 cm djupt på tidigt på våren eller på hösten.

Polemónium caerúleum Alba'
blågull/jacobs stege, vit

Portuláca olerácea ssp. satíva
gyllene portlak, trädgårdsportlak

A Köttig ört med nedliggande eller ibland upprätt stjälk. Gul variant. Suckulent med tjocka blad och gula blommor. Nyttig grönsak.

Púnica granátum
granatäpple

P Främre Asien, infört till Medelhavsområdet; ofta odlat både för prydnad och ätlig frukt. Tätt grenig, taggig buske eller litet träd med glänsande gröna blad och stora, röda blommor maj - oktober. Frukten blir upp till 12 cm och klotrund, brungul - purpurröd, ätlig. Växer ofta i torr, stenig mark. Ljuskrävande, frostkänslig. Granatäpplets fruktskal har använts som adstringerande medel och mot hakmaskar, samt till garvning av läder. Får som krukväxt späda blad och röda blommor. Lagg fröna i en glasburk på en bädd av lätt fuktad bomull. Gror efter 4-6 veckor. Så snart rottråden tittar fram skall den planteras. Gör ett ca 2 cm djupt hål i jorden, sätt ner fröet med roten neråt, täck med jord. Placera varmt, ljus och soligt. Duscha, men inte alltför ofta, den trivs i ganska torr luft. Toppa plantan när den är ca 10 cm hög.

Rícinus commúnis
ricin

A Kulturursprung i Ö NÖ Afrika - Mellersta Östern nu naturaliserad på många platser i tropikerna och subtropikerna. Under goda förhållanden är den snabbväxande och odlas hos oss lättast som ettårig. I varma länder bildar den buskage på upp till drygt 4 m höjd. Den har skilda han- och honblommor, hanblommorna är öppna en dag, medan honblommorna är öppna 14 dagar. Ricinolja pressas ur de stora fröna och har många användningsområden, ex-vis inom färgindustri, tekniskt och renad som medicin (avföringsmedel). Orenad är växten och oljan mycket **giftig** vid förtäring - släktet hör till giftfamiljen Euphorbiaceae! Fröna är mycket **giftiga** för hundar. Beröring är ofarlig. Förkultiveras och utplanteras - frostkänslig.

Rósa canína
stenros

P N Afrika, V Asien, Nordamerika, Europa. Storväxt buske, kan bli upp till 4 meter hög. Stam och gren klädd med grova böjda taggar. Bladen är parbladiga, oftast kala. Blommor i juni-juli med vita eller ljusrosa blommor. Blommorna är flikiga och nedböjda. Engångsblommande. Nyponen är ovala, kala och ganska hårda, C-vitaminrika. Kan användas på flera sätt i matlagning. Trivs i skogsbryn, backar och hagar. Ställer inte höga krav på jorden, men föredrar väl-dränerad, torr, varm jord. Skuggtålig. Zon 6. Älskas av fåglar som får både skydd och nypon.

Rúmex patíéntia
spenatskräppa, spenatsyra, vinterspenat, engelsk spenat, engelsk trädgårdssyra

P Ö S SÖ Europa, Kaukasus, Syrien, Iran, V Sibirien, Amur, Sachalin, N Afrika. 40-180 cm hög upprättväxande ört. Tidigare använd som medicinalväxt. Fortfarande uppskattad köksväxt, mest för att blad som användes som spenat utvecklas tidigt om våren.

Rúmex sanguíneus
blodskräppa, rödådrad syra

P-A Kulturursprung. Odlas som ettårig. Upp till meterhög. Blad ofta purpurfärgade eller starkt röda. Problemfri. Normalsådd. Frön täcks med jord som motsvarar dubbla fröets tjocklek. Groningstemperatur 18-20°.

Rúta gravéolens
vinruta

P Iberiska halvön, S Frankrike, Apenninerna, Balkan, Turkiet, Krim. Städsegrön (ört eller) halvbuske med blågröna glatta, 2-3 gånger flikiga blad och matt gula blommor; 30-50 cm hög och starkt aromatisk doft om den krossas. Fototoxisk - växtsaft kan på hud i solsken framkalla blåsor. **Giftig**, Medicinalväxt. Odlas på väl-dränerad, mager mark och solig, skyddad plats eller krukodlas, ställs utomhus sommartid, inomhus på sval, ljus plats.

Sanguisórba officínalis
blodtopp

P V Europa, tempererade Asien, V Nordamerika. 60-100 cm hög upprättväxande ört. Parbladig, liknande rönn. Förvedad jordstam. Rödbruna blommor i täta ax, 1 - 3 cm, samkönad, insekts-pollinerad, juli-september. Bra prydnadsväxt på fuktig mark i sol och halvsugga. Medicinalväxt. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Scilla

blåstjärna

P Små vackra klockformade blå blommor som blommar tidigt på våren. Trivs bäst i fuktig och väl-dränerad jord.

Silphium perfoliatum **skållört**

P Ö C Canada - SÖ USA. Imponerande, 1-2,5 m hög ört med upp till 30 cm långa blad, sammanväxt perforerade, som därmed bildar en skål per par runt stammen. Blommor i kvastlik samling, få till många korgar (capitula): 1,5-2,5 cm, gula. Lättodlad i sol eller halvskugga, i ganska tung näringsrik jord med god tillgång på vatten. Härdig långt norrut. Så inomhus i jan-maj eller sept-nov och täck med grus eller perlit. Kan behöva stratifieras. Groningstid 1-6 månader. Upp till zon 6.

Silybum marianum **mariatistel**

A-B Medelhavsområdet - Afghanistan. Gammal medicinalväxt. 80 cm. Mycket dekorativ tistel med gröna blad och vita nerver. Lila blommor. Ingår i njur- och levermediciner. Kan användas som grönsak på samma sätt som *Cynara cardunculus* (kronärtskocka). Så inomhus i febr-mars och täck fröna med perlit. Groningstid 10-20 dagar. Zon 4.

Solanum betaceum/Cyphandra betacea **trädtomat, tamarillo**

P Vildväxande okänd, troligen från Peru. Litet snabbväxande träd med kort livstid. Stora, hjärtlika, sammetslent ludna blad som inte doftar gott. Små, ljusst rosa blommor. Äggrunda frukter, hängande, ofta två - tre tillsammans. De innehåller vinröd saft med bra färegenskaper. Ät inte det tunna skalet - det verkar laxerande och framkallar kräkning. Värmebehandlad frukt blir godare och kan ätas rå. Frostkänslig, men kan odlas utomhus sommartid. Se upp för bladlös.

Solanum dulcamara **besksöta**

P Europa - Ö Asien, N Indien, N Afrika. Slingrande halvbuske. Vacker växt med blålila "potatisblommor" i juni - augusti och röda bär. Trivs bäst i mycket näringsrik, något fuktig jord. Mycket **giftig**. Lär barnen detta, eller klipp bort blomklasarna innan de mognar, för att undvika förgiftning. Innehåller dock kräkmedel. Mycket härdig.

Solanum lycopersicum 'Black Opal' **körsbärstomat**

A Högväxande körsbärstomat i rödbrun färg, ska tjuvas.

Solanum lycopersicum 'Svea' **tomat**

A Högväxande för växthus. Röd tomat med hårdare skal.

Solanum lycopersicum 'Texas Wild Cherry' **tomat, röd**

A Högväxande men väldigt buskig, små söta röda tomater, produktiv, tidig och ger frukter fram till frosten kommer.

Stachys byzantina **lammöron**

P Kaukasus, Krim, Turkiet - N Iran. Meterhög ört med rosa-lila blommor och vackert bladverk. Skugga eller halvskugga; tål inte stark uttorkning.

Stachys officinalis **humlesuga, läkebetonika**

P Europa, Kaukasus, N Iran, C-Asien, NV Afrika. Upp till 80 cm hög ört med upprätt växtsätt och mjukt hårig. Purpurröda blommor i juli - augusti. Har tidigare odlats som medicinalväxt, särskilt uppskattad i Centraleuropa (adstringerande, sammandragande). Vacker rabattväxt för solig plats i södra och mellersta Sverige. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-6 mån.

Tagetes patula 'Linne' **sammetstagetes/ linnétagetes**

A Tagetes som sägs komma från Linnés trädgårdar. Förkultivera i mars-april. Även direktsådd i mitten av maj, sådjup 0,5-1 cm. Groningstid 7-12 dagar.

Tagetes patula var nana **tagetes**

A En gammal Tagetes, som kommer från Linnés trädgård. Blommorna är roströda, enkla och sitter fritt ovan det sirliga bladverket. Plantan blir 50-70 cm hög. Frisk och tålig. Blommar under lång tid. Doftar ljuvligt. Förkultivera i mars-april. Även direktsådd i mitten av maj, sådjup 0,5-1 cm. Groningstid 7-12 dagar.

Tagetes patula Nana Plena-gruppen **tagetes**

A Ca 25 cm hög. Tvåfärgade blommor i rött och gult i juni-september. Blommar rikligt även vid kall och regnig väderlek. Trivs i näringsrik jord i soligt läge. Nyp bort första blomknopparna för buskigare planta. Förkultivera i mars-april. Även direktsådd i mitten av maj, sådjup 0,5-1 cm. Groningstid 7-12 dagar.

Tanacétum parthénium
mattram

P - A Ö SÖ Europa - SV Asien, Nordafrika. Odlas oftast som ettårig. 20-70 cm hög upprättväxande ört och vita strålblommor runt gul disk i juli-sept. Mångformig i kultur. Aromatisk medicinalväxt. Febernedsättande, även använd mot migrän. Torkade blommor användes till te. Så ute vid 10° jordtemperatur.

Teúcrium chamaédrys
gamander

P Sydeuropa, norra Iran och i Kaukasus. Rikblommig och väldoftande perenn. Ca 30 cm hög halvbuske med krypande jordstam. Rosa trumpetblommor i spiror i juni – september. Vintergröna, små blanka blad. Mycket populär av bin och fjärilar och dessutom torktålig. Tål ganska hård klippning, kan formas till en låg häck. Trivs i sol - halvskugga. Den ansågs förr inom folkmedicin hjälpa mot gikt och gallbesvär. Gror långsamt och oregelbundet. Sås i krukor utomhus i skuggläge så tidigt som möjligt, gärna redan i januari. Täck sådden med 2-4 mm perlit eller finkornigt grus. Grotid 1-3 månader. Eller sep-nov utomhus i krukor. Zon 6.

Verbáscum chaíxii
franskt kungsljus

P ibland kortlivad. S C Europa, V-NÖ Spanien, norrut till S Polen, C Ryssland. 50 - 100 (-150) cm. Blommar i juli-augusti. Soligt. Så inomhus i febr-mars eller direktsådd maj-sept. Täck med perlit. Groningstid 10-30 dagar. Upp till zon 6.

Verbáscum phoeníceum
violkungsljus, vitrosa

B-P. S Europa, Nordafrika, C Asien. Bladen är mörkgröna, äggrunda och kraftigt nerviga i en ganska platt rosett. Blomstjälken lite förgrenad, glest med blad, slanka blomax med fatlika vitrosa blommor och violetta ståndarhår. Trivs i kalkrik, mager, gärna sandblandad och väl-dränerad jord i full sol. Självsår sig rikligt. Bildar bladrosett första året, blommor andra året.

Verbáscum thápsus
kungsljus

B. Upp till 150 cm hög ört med gula blommor i juli - september. Bladens undersidor är grått filthåriga. Gynnas av torr och solig växtplats.

Vibúrnum carlésii
luktolvon

P Buske 1-1.5 m hög med starkt doftande vita blomklasar i maj. Bladen är mörkgröna, runda och håriga. Härdig till och med zon 5.

Withánia somnífera
indisk ginseng

P Afrika och södra Asien. Blir ca 75 cm hög. Ljusnerviga, äggrunda blad och små gröngula blommor i juli-augusti. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus maj-sept. Täck fröna med ett tunt lager perlit. Trivs i sol till halvskugga. Rot och bark är allmänt stärkande, återför vitalitet. Anses inom ayurvedisk medicin som adaptogen. Innehåller olika alkaloider som sänker blodtrycket och verkar lugnande. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller utomhus i maj-sept. Fröna täcks med tunt lager perlit. Groningstid 2-6 månader. Upp till zon 5.

Förkortningar och termer i listan:

A.: ånnuell, växten lever bara under en växtsäsong och hinner normalt blomma och sätta frö

Apomiktisk: Förökar sig utan befruktning. Fröna är genetiskt identiska med moderplantan

Ariel: fruktkött, ofta vackert färgat

B.: bienn, växten bildar bladrosett första växtsäsongen, övervintrar och bildar blommor och frö andra året, varefter plantan dör

Bulbiller: små lökar som utvecklas bland blommor eller i bladveck

Dioik: beteckningen för tvåbyggare

Elaiosom: Fettkropp på ett frö, som sitter utanpå fröet och gör att myror lockas att bära fröet till stacken. När fettat sedan lossas slängs fröet iväg. (Myrmekokori, myrspridning av frön.)

Hapaxant: en växt som vegeterar två el flera år innan den blommor och fruktifierar

In situ (latin): på växtplatsen

Invasiv: sprider sig alltför mycket om den inte hejdas

Mutation: genetisk förändring av växtens utseende eller egenskaper

P.: perenn, ört som kan leva, blomma och sätta frö under flera år, minst tre

Proveniens: ursprung, härkomst (klimatområde)

www.ortasallskapet.se